

מעלת לימוד התורה

תניא לקוטי אמרים | פרק ה

המחשבה תופסת

בספר הזוהר מובאים דברי אליהו הנביא ש"לית מחשבה תפיסא ביה" [אין מחשבה שתופסת בו, בקדוש ברוך הוא], משום שה' מרומם מכל הבנה שכלית. אך לימוד התורה מאפשר את הבלתי אפשרי, ודרכו אנו תופסים בה' עצמו.

אדמו"ר הזקן מתבונן בביטוי "תפיסה" הנאמר ביחס לפעולת המחשבה, כפתח להבנת המעלה העליונה של לימוד התורה, הגבוהה אף ממעלת קיום המצוות.

כאשר אדם מבין איזה עניין לאשורו, אותה הבנה כאילו מוחזקת במוחו. הוא יכול להעביר הלאה וללמד אחרים את מה שהבין, כשם שהוא יכול לתת חפץ שנמצא בידי. כוחות המחשבה של האדם מאפשרים לו לתפוס ולהכיל בתוכו תובנות, רעיונות ומחשבות, והם נטמעים בתוכו ומתגלים על ידו. וכך כוח המחשבה של האדם משמש ככלי וכלבוש לרעיון המעסיק את מחשבתו.

באותה שעה חל גם תהליך הפוך: כוח המחשבה של האדם "עטוף" ו"מולבש" ברעיון שבו הוא הוגה. כאשר אדם מתעמק בנושא מסוים במחשבתו הוא איננו יכול לעסוק בדבר נוסף באותו הזמן, אלא אם כן יסיח את דעתו מן הנושא הראשון. במובן זה, הנושא שעליו האדם חושב תופס את האדם בתוכו ואף מגלה את יכולות החשיבה וההבנה של האדם, ומשמש להן ככלי וכלבוש.

אם כן, כאשר אדם לומד ומבין נושא בתורה לעומק, הנושא הנלמד הופך לחלק ממנו, חלק מתפיסת עולמו ומן ההיגיון הפנימי שלו, והוא מכיל אותו ומשמש לו כלבוש, וגם האדם "נשאב" לתוכו ומתעטף בו.

התורה הקדושה היא התגלות של רצונו וחכמתו של הקדוש ברוך הוא, שהם אינסופיים ואינם ניתנים להבנה אנושית, אך צומצמו והולבשו בתוך פרטי ההלכות כדי לאפשר לכל יהודי ללמוד אותם בשכלו האנושי.

בעת לימוד התורה, כאשר הרעיון מאיר במוחו של הלומד ומתאים ללוגיקה הפנימית שלו, נעשית אחדות מופלאה בין החכמה האנושית המוגבלת של אותו לומד לבין החכמה האלוקית האינסופית, ובאותה נקודה של לימוד הן נושקות והופכות לאחת ממש.

ומכיוון שעיקר משמעות לימוד התורה הוא החיבור והקשר המיוחד שנוצר עם ה' בזמן הלימוד, לכן גם אם הלימוד המדובר עוסק בדיון תיאורטי שלא יתרחש לעולם, משתקפים בו רצון ה' וחכמתו, והוא מחבר את כוח המחשבה האנושי אל חכמת ה'.

מזון לנשמה

זוהי מעלת לימוד התורה במחשבה על פני כל שאר המצוות, ואפילו על אמירת דברי התורה. בעת מעשה המצוות, איברי הנפש האלוקית עטופים ולבושים בלבוש הקדוש של רצון ה' המתגלה במצווה, ואילו בעת לימוד התורה הנפש לבושה באור ה' וגם עוטפת אותו ומתאחדת עמו. לכן לימוד התורה נקרא "מזון הנשמה" וקיום המצוות נקרא לבוש בלבד.

כמו המזון, המתעכל והופך לחלק מהגוף עד שאי אפשר להפריד ביניהם, כך התורה שהאדם לומד הופכת לחלק ממנו, מחיה ומזינה את נשמתו, כדברי הפסוק "ותורתך בתוך מעי". וכמו הלבוש העוטף את הגוף, מייפה אותו ומחממו אך נשאר נפרד ממנו וחיצוני לו, כך המצוות משפיעות על נשמת האדם אך אינן הופכות לחלק ממנה.

בעולם העליון, בגן עדן, הופכות המצוות שהאדם עשה בשנות חייו ללבוש של נשמתו, ודרך היא פועלת ומתגלה. התורה שהאדם למד הופכת למזון הנשמה, מחיה אותה, נכללת בה ונספגת בתוכה.

ההתבוננות באחדות המופלאה שנוצרת בין לומד התורה לה' בשעת הלימוד נותנת משמעות חדשה למונח "תורה לשמה" – לימוד תורה לשם החיבור, לשם הקישור האחדותי עם הקדוש ברוך הוא.

וּלְתוֹסַפֵּת בְּאֹר, בְּאֵר הַיֵּטֵב לְשׁוֹן "תְּפִיסָא" שֶׁאָמַר אֱלִיהוּ: "לֵית מַחֲשָׁבָה תְּפִיסָא בְּךָ כו'".

הִנֵּה, כָּל שֶׁכֶּל כְּשֶׁמִּשְׁכִּיל וּמִשִּׁיג בְּשֶׁכֶּלֹ אֵיזָה מְשַׁכֵּל, הָרִי הַשֶּׁכֶּל תוֹפֵס אֶת הַמְשַׁכֵּל וּמְקִיפוֹ בְּשֶׁכֶּלֹ, וְהַמְשַׁכֵּל נִתְפָּס וּמְקַף וּמְלַבֵּשׁ בְּתוֹךְ הַשֶּׁכֶּל שֶׁהִשִּׁיגוֹ וְהִשְׁכִּילוֹ.

וְגַם הַשֶּׁכֶּל מְלַבֵּשׁ בְּמִשְׁכֵּל בְּשַׁעַה שֶׁמִּשִּׁיגוֹ וְתוֹפֵסוֹ בְּשֶׁכֶּלֹ.

דֶּרֶךְ מִשְׁלָ: כְּשֶׁאָדָם מִבִּין וּמִשִּׁיג אֵיזוֹ הִלְכָה בְּמִשְׁנָה אוֹ בְּגִמְרָא לְאַשְׁוּרָה עַל בּוֹרֵיהַ הָרִי שֶׁכֶּלֹ תוֹפֵס וּמְקִיף אוֹתָהּ, וְגַם שֶׁכֶּלֹ מְלַבֵּשׁ בָּהּ בְּאוֹתָהּ שַׁעַה.

וְהִנֵּה, הִלְכָה זוֹ, הִיא חֲכָמְתוֹ וְרִצּוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁעֲלָה בְּרִצּוֹנוֹ, שֶׁכְּשִׁיטְעוֹן רְאוּבֵן כֵּן וְכֵן דֶּרֶךְ מִשְׁלָ וְשִׁמְעוֹן כֵּן וְכֵן – יִהְיֶה הַפֶּסֶק בֵּינֵיהֶם כֵּן וְכֵן.

וְאִם אֵם לֹא הָיָה וְלֹא יִהְיֶה הַדְּבָר הַזֶּה לְעוֹלָם, לְבֹא לְמִשְׁפָּט עַל טְעָנוֹת
וּתְבִיעוֹת אֵלוֹ,

מִכָּל מְקוֹם, מֵאַחַר שֶׁכֵּךְ עָלָה בְּרִצּוֹנוֹ וְחֻכְמָתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׂאֵם
יִטְעֵן זֶה כֵּךְ וְזֶה כֵּךְ, יִהְיֶה הַפֶּסֶק כֵּךְ,

הָרִי כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ וּמְשִׁיג בְּשִׂכְלוֹ פֶּסֶק זֶה בְּהִלְכָה הָעֲרוּכָה בְּמִשְׁנֵה אוֹ גְמָרָא
אוֹ פּוֹסְקִים,

הָרִי זֶה מְשִׁיג וְתוֹפֵס וּמְקִיף בְּשִׂכְלוֹ רִצּוֹנוֹ וְחֻכְמָתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
דְּלִית מַחְשְׁבָה תְּפִיסָא בֵּיהּ וְלֹא בְּרִצּוֹנוֹ וְחֻכְמָתוֹ, כִּי אִם בְּהִתְלַבְּשׁוֹתָם
בְּהִלְכוֹת הָעֲרוּכוֹת לְפָנָיו,

וְגַם שִׂכְלוֹ מְלַבֵּשׁ בָּהֶם.

וְהוּא יַחֲוֵד נִפְלְאָא שְׂאִין יַחֲוֵד כְּמוֹהוּ, וְלֹא כְּעֲרָבוֹ נִמְצָא כָּלֵל בְּגִשְׁמִיּוֹת, לִהְיוֹת
לְאַחֲרִים וּמִיָּחִידִים מִמֶּשׁ מְכַל צַד וּפְנָה.

וְזֹאת מַעֲלָה יִתְרָה גְדוֹלָה וְנִפְלְאָה לְאִין קִץ אֲשֶׁר בְּמִצְוֹת יְדִיעַת הַתּוֹרָה
וְהַשְּׂגָתָה עַל כָּל הַמִּצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת, וְאַפְלוֹ עַל מִצְוֹת הַתְּלוּיּוֹת בְּדָבוּר, וְאַפְלוֹ
עַל מִצְוֹת תַּלְמוּד תּוֹרָה שְׂבַדְבוּר.

כִּי עַל יְדֵי כָּל הַמִּצְוֹת שְׂבַדְבוּר וּמַעֲשֵׂה, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְלַבֵּשׁ אֶת
הַנֶּפֶשׁ, וּמְקִיפָהּ אוֹר ה' מְרֵאשָׁה וְעַד רַגְלָה, וּבִידִיעַת הַתּוֹרָה, מְלַבֵּד שֶׁהַשִּׂכְלֵי
מְלַבֵּשׁ בְּחֻכְמָת ה', הִנֵּה גַם חֻכְמַת ה' בְּקִרְבּוֹ - מֵהַשִּׂכְלֵי מְשִׁיג וְתוֹפֵס
וּמְקִיף בְּשִׂכְלוֹ מֵהַשְּׂאֲפָשֶׁר לוֹ לְתַפְסֵם וּלְהַשִּׁיג מִיְדִיעַת הַתּוֹרָה, אִישׁ כְּפִי
שִׂכְלוֹ וְכַח יְדִיעָתוֹ וְהַשְּׂגָתוֹ בְּפִרְד"ס [פֶּשֶׁט, רִמּוֹ, דְרוֹשׁ, סוּר].

וּלְפִי שְׂבִידִיעַת הַתּוֹרָה, הַתּוֹרָה מְלַבֵּשֶׁת בְּנַפְשׁ הָאָדָם וְשִׂכְלוֹ וּמְקַפֶּת
בְּתוֹכָם, לְכֵן נִקְרָאת בְּשֵׁם 'לְחָם' וּ'מִזּוֹן הַנֶּפֶשׁ'.

כִּי כְּמוֹ שֶׁהַלְחָם הַגִּשְׁמִי זֶן אֶת הַגּוּף כְּשֶׁמְכַנְּסוֹ בְּתוֹכוֹ וְקִרְבּוֹ מִמֶּשׁ, וְנִהְפֵךְ
שֵׁם לִהְיוֹת דָּם וּבִשָּׂר כְּבָשָׂרוֹ, וְאִזִּי יַחֲוֶה וְיִתְקַיֵּם,

כֵּךְ בִּידִיעַת הַתּוֹרָה וְהַשְּׂגָתָה בְּנַפְשׁ הָאָדָם שְׁלוּמָדָה הֵיטֵב בְּעִיּוֹן שִׂכְלוֹ עַד
שְׁנֵת־פֶּסֶת בְּשִׂכְלוֹ וּמִתְאַחֲדָת עִמּוֹ וְהָיוּ לְאַחֲרִים - נַעֲשֶׂה מִזּוֹן לְנֶפֶשׁ וְחַיִּים
בְּקַרְבָּה, מִחַיִּי הַחַיִּים אִין-סוּף בְּרוּךְ-הוּא הַמְּלַבֵּשׁ בְּחֻכְמָתוֹ וְתוֹרָתוֹ שְׂבַקְרָבָה.

וְזֶהוּ שְׂכָתוֹב: "וְתוֹרַתְךָ בְּתוֹךְ מַעֲי",

וּכְמוֹ שְׁכַתּוֹב בְּ"עֵץ חַיִּים" שְׁעַר מַד פָּרָק ג', שְׁלֹבוּשֵׁי הַנְּשֻׁמוֹת בְּגֵן עֵדֶן הֵן
הַמְּצוּת, וְהַתּוֹרָה הִיא הַמְּזוּן לְנְשֻׁמוֹת שְׁעֵסְקוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּתוֹרָה לְשִׁמְהָ,
וּכְמוֹ שְׁכַתּוֹב בְּזֶהר וַיִּקְהַל דָּף רי';
וְ"לְשִׁמְהָ", הֵינּוּ כְּדֵי לְקַשֵּׁר נַפְשׁוֹ לַה' עַל יְדֵי הַשְּׁגַת הַתּוֹרָה, אִישׁ כְּפִי שְׁכָלוֹ,
כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב בְּ"פְרִי עֵץ חַיִּים".

מושגים בחסידות

"לבושי הנשמות בגן עדן הן המצות והתורה היא המזון לנשמות"

אור פנימי

– זהו אור אלוקי המשפיע על האדם ועל העולם בהתאם למדרגתם הרוחנית וליכולת
ההכלה שלהם. לשם כך האור האלוקי מצטמצם עד שיוכל להיקלט בנבראים
ולהתאחד עמם. התורה, הנתפסת בשכל האנושי ומשפיעה על האדם מתוכו, מאירה
עליו אור פנימי ולכן היא נקראת מזון לנשמה.

אור מקיף

– זהו אור אלוקי לא מוגבל המשפיע על האדם ועל העולם מבחוץ, ונשאר תמיד
נעלה ממדרגתם ומהשגתם. המצוות, העוטפות את הנפש ונשאות מחוץ לה,
משפיעות עליה אור מקיף ולכן הן נקראות לבושים לנשמה.
מעלת האור הפנימי על האור המקיף היא בהתאחדות שלו עם הנברא, וביכולת של
הנברא לקלוט אותו.
מעלת האור המקיף על האור הפנימי היא בעוצמתו: הוא איננו מוגבל לדרגת המקבל,
הנברא, ולכן הוא מאיר בעוצמה אלוקית.

שאלות לסיכום ולחזרה:

1. איזו תפיסה יש בפעולת המחשבה?
2. במה שונה לימוד התורה מקיום המצוות?
3. מדוע התורה היא מזון הנשמה והמצוות הן לבושיה?
4. מהו אור פנימי ומהו אור מקיף?
5. מהו לימוד תורה לשמה?